

Sygn. akt II CSKP 684/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Beata Janiszewska
SSN Marcin Krajewski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 września 2023 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej powódki - pozwanej wzajemnej i skargi kasacyjnej pozwanego -
powoda wzajemnego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 22 kwietnia 2020 r., I ACa 703/19,
w sprawie z powództwa X.Y.
przeciwko X.Y.1
o ochronę dóbr osobistych
oraz z powództwa wzajemnego X.Y.1
przeciwko X.Y.
o ochronę dóbr osobistych,

- 1. oddała obie skargi kasacyjne;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.**

(R.N.)

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 17 października 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. nakazał X.Y.1, aby dopełnił czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych X.Y. poprzez opublikowanie oświadczenia o następującej treści:

„W audycji [...] (wyemitowanej w [...] w dniu [...] r.) wypowiedziałem słowa, które były obraźliwe dla X.Y. – posłanki do Parlamentu Unii Europejskiej. Przyznaję, że moje słowa bezpodstawnie podważały poczucie przynależności X.Y. do Narodu Polskiego, a ponadto bezprawnie naruszały jej dobre imię i wiarygodność w odbiorze społecznym, a także narażały ją na utratę zaufania niezbędnego do sprawowania pełnionej funkcji publicznej.

W związku z tym, przepraszam Panią X.Y. – posłankę do Parlamentu Europejskiego za bezprawne wyrażenie w audycji [...] obraźliwej dla niej wypowiedzi.

X.Y.1”,

- w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku na stronie głównej portalu internetowego [...], przez okres 48 godzin, w górnej części strony, czcionką Times New Roman 16 pt w kolorze czarnym, interlinia 1,5, w wyodrębnionej graficznie ramce koloru czarnego (grubość ramki 2,5 pt) o białym tle pod wyśrodkowanym tytułem „OŚWIADCZENIE” napisanym czcionką Times New Roman Bold 18 pt w kolorze czarnym;

II. oddalił powództwo główne w pozostałym zakresie;

III. nakazał X.Y., aby dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych X.Y.1 poprzez opublikowanie oświadczenia o następującej treści:

„OŚWIADCZENIE X.Y.

Ja, X.Y. przepraszam za słowa, które padły [...] r. w moim wystąpieniu w [...] biurze Parlamentu Europejskiego i które częściowo zostały powtórzone w dniu [...]

r. w wywiadzie dla dziennika [...] a także znalazły się na internetowej stronie [...], a których treść narusza dobra osobiste X.Y.1 w postaci Jego godności i renomy zawodowej.”

– w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku na stronie głównej portalu internetowego [...], przez okres 48 godzin, w górnej części strony, czcionką Times New Roman 16 pt w kolorze czarnym, interlinia 1,5, w wyodrębnionej graficznie ramce koloru czarnego (grubość ramki 2,5 pt) o białym tle, przy czym tytuł „OŚWIADCZENIE X.Y.” zostanie wyśrodkowany i napisany czcionką Times New Roman Bold 18 pt w kolorze czarnym;

IV. oddalił powództwo wzajemne w pozostałym zakresie;

V. zniósł koszty procesu między stronami.

2. Wyrokiem z 22 kwietnia 2020 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, po rozpoznaniu apelacji powódki (pозwanej wzajemnej) i pozwanego (powoda wzajemnego), oddalił obie apelacje i zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy, zgodnie z którymi X.Y. jest polską europosłanką wybraną z listy [...]. Jest córką [...] ([...] była bliską krewną jej przodków) oraz [...] historyka sztuki, żołnierza [...], inicjatora wydawnictwa [...], przez wiele lat związanego z [...], byłego prezydenta [...]. Jej pradziadkiem był [...] – polski profesor, taternik i współzałożyciel [...]. Jej prapradziadkiem był [...], polski [...]. [...], malarz, pisarz, współzałożyciel [...], oraz [...] - pisarka, są rodzeństwem jej babki,[...], [...].

W roku [...] powódka wyszła za mąż za X.Y.2 i przyjęła jego nazwisko. W czasach studenckich X.Y. była rzecznikiem [...], współorganizatorem wykładów [...] (tzw. [...]), współpracownikiem [...]. W latach 90. współtworzyła strukturę społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, szefowała [...], była inicjatorem wielu innych organizacji i akcji społecznych.

X.Y. reprezentuje Polskę w Parlamencie Europejskim. Za osiągnięcia na niwie Wspólnego Europejskiego Rynku była [...] wyróżniana [...] w tej dziedzinie. Została także odznaczona [...], [...] oraz [...].

X.Y.1 jest dziennikarzem, jest redaktorem naczelnym [...]. Wydawcą tego tytułu jest X. sp. z o.o., której X.Y.1 jest wspólnikiem i pełni w tej spółce funkcję prezesa zarządu.

X.Y.1 jest także redaktorem naczelnym [...], wydawanej przez X. S.A., oraz byłym prezesem zarządu tej spółki. Jest członkiem zarządu i większościovym wspólnikiem X.1 sp. z o.o., wydawcy portalu [...]. Jest wiceprezesem zarządu [...], właściciela stacji telewizyjnej o takiej samej nazwie, a także jednym z dziewięciu akcjonariuszy-założycieli spółki, którzy objęli w niej akcje [...].

Dziadek X.Y.1 – [...] zginął [...] r. w [...].

W programie telewizyjnym [...] nadawana jest cyklicznie audycja pod tytułem [...], której gospodarzem jest [...].

W audycji [...] wyemitowanej [...] r. gośćmi byli: [...], X.Y.1, [...] oraz X.Y.

Wydanie [...] z [...] r. dotyczyło między innymi oceny, czy Polska powinna domagać się reparacji wojennych od Niemiec. [...] rozpoczął program od informacji, że zgodnie z badaniem Ipsos prawie 2/3 Polaków odpowiedziało twierdząco na pytanie, czy „Niemcy powinny wypłacić Polsce reparacje wojenne?”. Przytoczył też słowa [...], lidera [...], który miał stwierdzić, iż „...to czysta polityka i część wojny z Unią Europejską”.

W około szesnastej minucie audycji [...] rozpoczął dyskusję na temat reparacji wojennych, przypominając podaną na początku programu informację o wynikach badania I. dla [...]. Następnie zapytał [...], dlaczego dopiero teraz, po siedemdziesięciu latach od zakończenia wojny, należy zwrócić się o reparacje wojenne.

Po wypowiedzi [...] uprzedził, że za chwilę zabierze głos przedstawicielka [...]. X.Y. zaprezentowała swoje krytyczne stanowisko co do pomysłu występowania o reparacje wojenne, odwołując się m.in. do napisu nad bramą obozu Auschwitz, faktu, że Niemcy płacą najwięcej na fundusze strukturalne Unii Europejskiej, a także do zmiany poglądów [...] w stosunku do okresu, w którym w debacie publicznej uczestniczyła [...]. W odpowiedzi i komentarzu do wypowiedzi X.Y. X.Y.1 powiedział m.in. [...]. Natomiast X.Y. odpowiedziała m.in. [...] X.Y.

wskazała, że została obrażona i żąda przeprosin w trakcie trwającego programu. Kiedy X.Y.1 powiedział: [...], X.Y. opuściła studio.

W dniu [...] r. wieczorem na portalu internetowym [...] został opublikowany fragment audycji, opatrzony komentarzem zatytułowanym: „[...] – WIDEO”. W dniu [...] r. na stronie internetowej [...] został zamieszczony materiał wideo opatrzony tytułem [...]. W dniu [...] r. na stronie internetowej [...] został opublikowany materiał opatrzony tytułem [...].

W dniu [...] 2017 r. tygodnik [...] zamieścił artykuł pod tytułem: [...]. W tym samym dniu na stronie portalu [...] został opublikowany materiał o tytule [...]. Wypowiedzi X.Y.1 zostały także przytoczone m.in. na stronach [...], internetowego wydania [...] czy [...].

W dniu [...] r. biografia X.Y. na Wikipedii została zmieniona przez anonimowego użytkownika. Fragment: [...] został przemianowany na: [...]. Wpis utrzymał się przez kilka minut, zanim poprawkę usunął jeden z moderatorów Wikipedii. Później jednak w ciągu kilkunastu godzin jeszcze kilkakrotnie anonimowi użytkownicy zmieniali wpis w W., określając narodowość X.Y. jako [...]. Ostatecznie wpis z biografią został zabezpieczony przed zmianą przez operatora W.

W dniu [...] r. na okładce [...] został zamieszczony fotomontaż przedstawiający na pierwszym planie X.Y. z [...].

W dniu [...] r. w [...] biurze Parlamentu Europejskiego X.Y. poinformowała publicznie, że pozywa X.Y.1 w związku z jego wypowiedzią w programie [...] z [...] r. Oświadczyła przy tym, że: [...].

Częściowo słowa te zostały powtórzone przez X.Y. [...] w wywiadzie dla [...].

Na stronie internetowej [...] został zamieszczony materiał opatrzony tytułem [...] w którym znalazło się między innymi stwierdzenie: [...].

3. Sąd Apelacyjny, odwołując się do art. 23 k.c., podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji co do tego, że w katalogu dóbr osobistych pod ochroną prawa cywilnego pozostaje zarówno poczucie przynależności narodowej oraz duma z takiej przynależności, jak i cześć, dobre imię, wiarygodność i renoma zawodowa.

Równocześnie uznał, że słowa X.Y.1 wypowiedziane w czasie audycji [...]: [...], zakończone stwierdzeniem [...], naruszyły dobro osobiste X.Y. w postaci jej czci oraz poczucia przynależności narodowej.

O ile w wypowiedzi X.Y. skierowanej do X.Y.1 w audycji [...] r. [...] Sąd Apelacyjny nie znalazł cech bezprawności, o tyle kolejne wypowiedzi – [...] r. w [...] biurze Parlamentu Europejskiego, a następnie w wywiadzie dla dziennika [...] i na stronie internetowej [...] – zostały już zakwalifikowane jako naruszające dobra osobiste. W ten sposób zostały ocenione stwierdzenia, że X.Y.1 [...].

Sąd Apelacyjny uznał dobrane przez Sąd Okręgowy środki usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego za celowe i adekwatne. Uwzględniając, że samo ogłoszenie i ewentualne uprawomocnienie się wyroku nakazującego złożenie oświadczeń o przeproszeniu zostanie upowszechnione w środkach masowego przekazu, ocenił je jako kluczowe dla przywrócenia stanu zgodnego z prawem. W szczególności nie dostrzegł konieczności, by usunięciu skutków naruszeń służyły środki dolegliwości majątkowej.

4. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargi kasacyjne wniosły obie strony.

X.Y. zaskarżyła ten wyrok w części oddalającej jej apelację. Powódka główna (pозwana wzajemna) zarzuciła naruszenie prawa materialnego: art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 9 Protokołu dołączonego do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (dalej: „TUWE”) – Protokół (nr 36) w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich (dalej: „Protokół 36”) w zw. z art. 10 ust. 1 i 2 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (dalej: „EKPCz”) w zw. z art. 11 Karty Praw Podstawowych UE (dalej: „KPPUE”); art. 23 w zw. z art. 24 § 1 k.c.; art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. Nadto podniosła zarzut naruszenia art. 278 § 1 w zw. z art. 227 w zw. z art. 232 k.p.c.

X.Y. domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku co do pkt. 1 w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny oddalił apelację skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 17 października 2019 r., oraz co do pkt. 2 w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny oddalił zawarty w apelacji skarżącej wniosek o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, i orzeczenia w tym zakresie co do istoty sprawy przez

uwzględnienie apelacji powódki w całości. Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w tymże zakresie i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

5. X.Y.1 zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej jego apelację. Zarzucił naruszenie art. 23 i 24 k.c., domagając się uchylenia i zmiany orzeczenia w zaskarżonej części przez oddalenie powództwa głównego X.Y. w całości, a także uwzględnienia apelacji X.Y.1 w odniesieniu do punktu III wyroku Sądu Okręgowego przez nakazanie publikacji przeprosin w ramach bloku reklamowego programu [...], ewentualnie na stronie głównej portalu internetowego [...]; jako wniosek ewentualny sformułował żądanie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

6. W odpowiedziach na skargi kasacyjne obie strony domagały się oddalenia skargi wniesionej przez przeciwnika procesowego.

7. Prokurator Generalny wyraził pogląd, że skarga kasacyjna X.Y. winna zostać oddalona w zakresie powództwa głównego oraz uwzględniona co do powództwa wzajemnego przez uchylenie wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania, natomiast skarga kasacyjna pozwanego winna zostać oddalona w zakresie powództwa wzajemnego, zaś uwzględniona co do powództwa głównego przez uchylenie wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

8. Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności rozważy zarzuty sformułowane wobec rozstrzygnięcia o powództwie głównym.

Pozwany (powód wzajemny) zarzucił naruszenie art. 23 i 24 k.c., kwestionując w istocie to, że doszło do naruszenia dóbr osobistych X.Y., w tym kwalifikację poczucia tożsamości narodowej jako dobra osobistego, jak też niedostrzeżenie przez Sądy *meriti*, iż wypowiedź pozwanego była spowodowana wzburzeniem wywołanym przez wypowiedzi powódki dotyczące obozów koncentracyjnych.

Ustawodawca przewidział w art. 23 k.c., że dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Nie zdecydował się zatem ani na podanie definicji dóbr osobistych, ani na stworzenie zamkniętego katalogu tych dóbr. W konsekwencji w doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego dochodzi do stwierdzenia istnienia dóbr osobistych innych niż wprost wymienione w art. 23 k.c., identyfikowanych z uwzględnieniem panujących w społeczeństwie zapatrywań prawnych, moralnych czy obyczajowych. Nie jest kwestionowane, że dobra osobiste wynikają z tych wartości niemajątkowych, które są ściśle związane z człowiekiem, obejmując jego fizyczną i psychiczną integralność albo będąc przejawem jego twórczej działalności; skupiają niepowtarzalną, pozwalającą na samorealizację indywidualność człowieka, jego godność oraz pozycję wśród innych ludzi. Dobrem osobistym jest zatem wartość immanentnie złączona z istotą człowieczeństwa oraz naturą człowieka, niezależna od jego woli, stała, dająca się skonkretyzować i obiektywizować (uchwała SN z 19 listopada 2010 r., III CZP 79/10, OSNC 2011, Nr 4, poz. 41).

Wbrew obszernym wywodom zawartym w skardze kasacyjnej pozwanego i odpowiedzi na nią nie ma potrzeby rozstrzygania w niniejszym orzeczeniu doktrynalnego sporu o to, czy w katalogu dóbr osobistych można lub należy wyodrębnić tożsamość narodową (poczucie tożsamości narodowej), skoro wypowiedzi pozwanego naruszały dobro osobiste w postaci czci powódki – jej dobre imię, również jako europosłanki reprezentującej interesy Polski w Parlamencie Europejskim, zarzucając wyzbycie się interesu narodowego, poczucia przywiązania do narodu polskiego.

9. W świetle art. 24 k.c. udzielenie ochrony dobru osobistemu zależne jest z jednej strony od ustalenia, że doszło do naruszenia dobra osobistego (o czym była już mowa), z drugiej zaś – od oceny, czy działanie pozwanego naruszydźciela było bezprawne. W praktyce zatem, przy uwzględnieniu koncepcji obiektywnej naruszenia dobra osobistego, niezbędne jest na płaszczyźnie faktów ustalenie, czy

dane zachowanie, biorąc pod uwagę przeciętne reakcje ludzkie, mogło obiektywnie stać się podstawą do negatywnych odczuć po stronie pokrzywdzonego. Równocześnie, samo stwierdzenie naruszenia dóbr osobistych nie jest wystarczającą przesłanką odpowiedzialności z art. 24 k.c., ponieważ odpowiedzialność tę wyłącza brak bezprawności działania sprawcy naruszenia (*verba legis* „chyba że nie jest ono bezprawne”). Sąd Najwyższy nie dostrzega jednak zarzucanego przez pozwanego naruszenia art. 24 k.c., albowiem pozwany nie sprostął obowiązkowi wykazania, że jego zachowanie nie było bezprawne.

Za bezprawne uznawane jest każde działanie naruszające dobra osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności, które takie działanie usprawiedliwiają, zaś jako okoliczności wyłączające bezprawność naruszenia dóbr osobistych przyjmuje się: zgodę uprawnionego, działanie w ramach obowiązującego porządku prawnego, wykonywanie prawa podmiotowego, działanie w obronie uzasadnionego interesu społecznego lub prywatnego (w ramach społecznie uzasadnionego interesu). Pozwany (powód wzajemny) nie powołuje się jednak na żadną z powyższych okoliczności. Poprzestaje jedynie na twierdzeniu, że jego wypowiedź była spowodowana silnym wzburzeniem lub silnym przeżyciem emocjonalnym związanym z przebiegiem rozmowy w studiu telewizyjnym. W tym kontekście nie sposób jej obiektywnie kwalifikować jako działania w obronie uzasadnionego interesu społecznego lub prywatnego.

Podkreślenia wymaga, że zarówno wolność słowa, jak i prawo do ochrony czci gwarantowane są zarówno na poziomie prawodawstwa krajowego, jak i międzynarodowego. Jednakowa jest ranga obu praw i poziom udzielanej im ochrony, co oznacza, że żadnemu z nich nie można przyznać pierwszeństwa i żadne z nich nie ma charakteru absolutnego. Zarówno prawo do wolności wypowiedzi może w określonych sytuacjach podlegać ograniczeniom ze względu na inne prawa, jak i w konkretnych okolicznościach może zdarzyć się, iż prawo do ochrony czci będzie musiało ustąpić przed innym prawem. W stanie takiej równowagi kolizja pomiędzy wolnością słowa oraz prawem społeczeństwa do informacji a prawem jednostki do ochrony czci będzie zawsze rozwiązywana w okolicznościach konkretnej sprawy (uchwała SN z 18 lutego 2005 r., III CZP 53/04, OSNC 2005, Nr 7-8, poz. 114). Analiza okoliczności niniejszej sprawy

dokonana przez Sądy *meriti* nie budzi zastrzeżeń ani co do kwalifikacji, że do naruszenia dóbr osobistych powódki doszło, ani co do tego, że pozwany nie wykazał braku bezprawności działania, które spowodowało to naruszenie.

10. W skardze kasacyjnej powódki znalazł się natomiast zarzut naruszenia art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., albowiem Sądy *meriti* odmówiły zasądzenia od pozwanego „odpowiednich sum” na wskazane przez powódkę cele społeczne. Również ten zarzut Sąd Najwyższy uznał za niezasadny, zwłaszcza że powódka zarzuca Sądowi Apelacyjnemu błędną wykładnię wskazanych przepisów.

Przypomnieć należy, że zgodnie z art. 448 k.c. w dawnym stanie prawnym – relewantnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy – w razie naruszenia dobra osobistego sąd mógł przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Nie budzi wątpliwości, że roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia lub świadczenia na cel społeczny mogą być kumulowane z roszczeniami niemającymi charakteru majątkowego, w szczególności roszczeniami o zaniechanie oraz o usunięcie skutków dokonanego naruszenia, na przykład przez złożenie oświadczenia o odpowiedniej treści i formie. Zasądzenie sumy pieniężnej na wskazany przez poszkodowanego cel społeczny ma służyć kompensacji doznanej przez niego krzywdy. Jej zasądzenie traktowane jest jako źródło satysfakcji, jaką poszkodowany może odczuwać z powodu stwierdzenia naruszenia jego dóbr osobistych oraz zobowiązania sprawcy naruszenia do zapłaty określonej kwoty na cel społeczny ważny dla poszkodowanego. W tym sensie, mimo wymiaru pieniężnego, środek ten upodabnia się do wymienionych w art. 24 k.c. środków niemajątkowej ochrony dóbr osobistych.

Jak słusznie uznał Sąd Apelacyjny, zastosowane środki ochrony dóbr osobistych podlegają łącznej ocenie jako mające prowadzić do zrehabilitowania doznanej przez poszkodowanego krzywdy. W konsekwencji, jeżeli jeden z zastosowanych środków prowadzi do tego celu, nie ma podstaw do sięgania po kolejne środki przewidziane prawem, choćby poszkodowany się tego domagał.

Zgodzić się trzeba z Sądem drugiej instancji, że powódka nie wykazała rozmiaru i intensywności doznanej krzywdy ani stopnia negatywnych konsekwencji, jakie wyniknęły dla niej z naruszenia czci na poziomie wymagającym – poza publikacją stosownego oświadczenia – kompensaty pieniężnej.

Reasumując, Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zmiany rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego co do powództwa głównego.

11. W zakresie rozstrzygnięcia co do powództwa wzajemnego w pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu pozwanej wzajemnej naruszenia prawa procesowego, a to art. 278 § 1 w zw. z art. 227 i art. 232 k.p.c. poprzez zaniechanie skorzystania z opinii biegłego w zakresie ustalenia treści wypowiedzi powódki (pозwanej wzajemnej).

Zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c. w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Do naruszenia tego przepisu może dojść jedynie wtedy, gdy sąd – mimo potrzeby zasięgnięcia wiadomości specjalnych, a zatem niedostępnych ogółowi przeciętnie wykształconych osób – dokonuje ustaleń faktycznych samodzielnie. Skarżąca wywodzi, że Sąd Apelacyjny zobligowany był do ustalenia treści i znaczenia jej wypowiedzi, celu wypowiedzi i adresatów, z wykorzystaniem opinii biegłego. Nie precyzuje jednak, jakie elementy wypowiedzi, jak choćby specyficzna forma, użyte sformułowania, kontekst sytuacyjny, miałyby wymykać się spod oceny dostępnej wprost Sądowi czy też przeciętnemu, rozsądnemu, ogólnie wykształconemu człowiekowi, zwłaszcza że stanowiły one wypowiedź publiczną skierowaną do bliżej nieokreślonego adresata. Skarżąca nie wykazała, że mamy w niniejszej sprawie do czynienia z sytuacją, w której nie jest możliwe – bez posiadania wiedzy eksperckiej – odtworzenie znaczenia użytych sformułowań lub ich adresatów; nie wskazała, które z jej słów były niezrozumiałe, niejasne i wieloznaczne w stopniu wymagającym interpretacji specjalisty.

12. Bezzasadny jest zarzut powódki (pозwanej wzajemnej) naruszenia art. 24 k.c. w związku z licznymi regulacjami prawa międzynarodowego i europejskimi poprzez pominięcie, że wypowiedź posła do Parlamentu

Europejskiego zawierająca krytyczną ocenę funkcjonowania przedstawicieli mediów, wyrażona przez funkcjonariusza publicznego organu Unii Europejskiej w toku debaty publicznej i w odpowiedzi na krytykę medialną sposobu wykonywania działalności publicznej przez tego funkcjonariusza, korzysta z ochrony w ramach kontratypu działania w interesie społecznym, a zatem nie jest bezprawna w rozumieniu art. 24 k.c.

Powódka (pозwana wzajemna) podkreśla, że skoro granice krytyki dopuszczalnej w stosunku do polityka są szersze niż te, które odnoszą się do zwykłej jednostki, to tym samym polityk musi mieć możliwość przedstawienia swojego punktu widzenia oraz obrony, gdy uważa, że publikacje przedstawiające jego osobę są kłamiwe i mogłyby wprowadzić w błąd opinię publiczną co do sposobu wykonywania przez niego władzy. Pomija jednak skarżąca, że jej wypowiedzi, które stały się kanwą niniejszego postępowania, stanowiły informację o decyzji co do wniesienia powództwa przeciwko X.Y.1 i motywacji tej decyzji; w żaden sposób nie odnosiły się do wykonywania przez powódkę (pозwaną wzajemną) obowiązków posła do Parlamentu Europejskiego; nie jest wszakże tak, że pełnienie mandatu poselskiego wypełnia całe życie jednostki, pozbawiając ją sfery osobistej, rodzinnej, prywatnej, zawodowej.

Przypomnieć w tym miejscu należy poczynione powyżej uwagi co do bezprawności naruszenia dóbr osobistych i okoliczności tę bezprawność wyłączających. Samo zaś to, że wypowiedź skarżącej miała miejsce w [...] biurze Parlamentu Europejskiego nie może przesądzać, że stanowiła ona wyraz wykonywania mandatu poselskiego lub że była podejmowana w ramach debaty publicznej, czy też że służyła ochronie interesu społecznego. Przeciwnie, wypowiedź skarżącej była częścią informacji o skierowaniu pozwów przeciwko X.Y.1 oraz – *nota bene* posłowi do Parlamentu Europejskiego – [...] o ochronę dóbr osobistych.

13. Powyższe konstatacje pozwalają przejść do kolejnego zarzutu skargi kasacyjnej powódki (pозwanej wzajemnej), w ramach którego zarzucono naruszenie art. 23 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. polegające na nieprawidłowym ustaleniu, że stwierdzenie, iż pisma i media, w których działalność pozwany

zaangażowany jest kapitałowo lub organizacyjnie, [...] naruszyło dobra osobiste (dobre imię) pozwanego. Tak skonstruowany zarzut pomija ustalenia faktyczne poczynione przez Sądy *meriti* co do literalnej treści wypowiedzi powódki (pозwanej wzajemnej), która wprost została odniesiona do [...]. Prezentowane w skardze kasacyjnej rozważania i argumenty odnoszą się natomiast do przypadków abstrakcyjnych wypowiedzi dotyczących podmiotów zbiorowych i możliwości naruszenia dóbr osobistych osób fizycznych, które z tymi podmiotami zbiorowymi pozostają w ścisłym związku osobistym czy organizacyjnym. Nie są one adekwatnym punktem odniesienia do ocen, które legły u podstaw zaskarżonego wyroku, a w konsekwencji nie mogą prowadzić do jego podważenia.

14. Nie zasługuje na podzielenie również zarzut pozwanego (powoda wzajemnego), jakoby wypowiedź X.Y. określająca X.Y.1 [...] była bezprawna i rodziła odpowiedzialność z tytułu naruszenia dóbr osobistych. Skarżący pomija bowiem, że wypowiedź ta była zaprzeczeniem prawdziwości jego twierdzeń co do osoby powódki i stanowiła emocjonalną reakcję na wypowiedzi X.Y.1 naruszające dobre imię powódki (pозwanej wzajemnej). Stanowiła pełną emocji ocenę wypowiedzi pozwanego, odnoszących się do powódki. Sądy *meriti* bardzo szczegółowo odniosły się do kwalifikacji tej wypowiedzi, zbędne jest ponowne przytaczanie przedstawionej przez nie motywacji, zwłaszcza że skarga kasacyjna żadnych nowych okoliczności i argumentów w tym zakresie nie zawiera.

15. Za chybiony uznaje Sąd Najwyższy także zarzut skargi kasacyjnej pozwanego (powoda wzajemnego) w zakresie, w którym kwestionowany jest wybór środków usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych – w odniesieniu do X.Y. w postaci publikacji na portalu [...], zaś w odniesieniu do X.Y.1 – na portalu [...]. Sąd Najwyższy w pełni aprobeuje szczegółowo zaprezentowane w uzasadnieniach wyroków Sądów *meriti* rozumowanie prowadzące do przyjęcia, że wskazane powyżej miejsca publikacji zostały prawidłowo dobrane pod kątem celu, jakim jest usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych, tak z uwagi na okoliczności naruszenia dóbr osobistych, jak i towarzyszący im rozgłos medialny. Skarga kasacyjna nie zawiera żadnych argumentów prawnych podważających tok rozumowania sądów, dyskwalifikujący wydane orzeczenia.

16. Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy oddalił obie skargi kasacyjne na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., po myśli art. 100 k.p.c. znosząc wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.

(R.N.)

[ms]